

На основу члана 81. став 1. тачка 31. Статута Факултета и члана 19. Правилника о издавачкој делатности Филозофског факултета у Нишу, Наставно-научно веће Филозофског факултета у Нишу, на електронској седници, одржаној 6. октобра 2021. године, након разматрања предлога Већа Центра за стране језике донело је одлуку о именовању рецензента за давање стручне оцене, број 324/1-10-01. Имам особиту част да као један од именованих рецензента доставим Факултету извештај у наставку ради доношења одговарајуће одлуке.

**Рецензија рукописа др Тамаре Костић Пахноглу,
Даривање и чаробно средство у грчким и српским народним бајкама,
Филозофски факултет, Ниш, 2021.**

Рукопис др Тамаре Костић Пахноглу под насловом *Даривање и чаробно средство у грчким и српским народним бајкама* обухвата обим од 117 страна компјутерског текста, а сачињен је од седам поглавља са прецизно и јасно изнијансираним поделама: *Увод. Бајка и њен књижевноисторијски значај. Грчке народне бајке. Српске народне бајке. Опис даривања, даривалаца и чаробних средстава у грчким и српским народним бајкама. Чаробна средства: грчке и српске народне бајке и АaTh-каталог. Закључак.*

Посебно су вредни прилози с краја рукописа под насловом Прилог 1 – *Кратак преглед историје проучавања грчких бајки*, где је наглашено да паралелно са интересовањем Вука Стефановића Караџића код нас, почиње и интересовање за бајке код Грка у тамошњој науци о народној књижевности – лаографији. У Грчкој је до сада забележено више десетина хиљада варијаната бајки, а штампано је знатно мање. Ауторка закључује да је мањи и корпус грчких *чаробних бајки* од српског, али је број *чаробних средстава* већи код Грка. Што се тиче *даривалаца и даривања*, много је више сличности него разлика између грчких и српских народних бајки, док су разлике велике што се тиче *чаробних средстава*. У одељку Прилог 2 – *Чаробни предмет – АaTh-каталог 560–649* налази се превод пописа чаробних средстава у светским бајкама, док библиографски одељак сведочи о публицитету извора и поузданом вредновању истих. Предметни регистар омогућава упућивачко читање.

Циљ студије је остварен – проналажење и описивање чаробних средстава која се јављају у грчким и српским народним бајкама, успостављање њиховог броја, учесталости примене, начина стицања и коришћења, као и значаја и утицаја који имају на јунака и његову даљу судбину. Разматрани су дариваоци, начин њиховог појављивања, мотиви за даривање и начин даривања.

Неспоран је компаративистички приступ проучавању бајки – да би се у потпуности разумеле бајке једног народа, неопходно је утврдити и разумети утицаје, како књижевне, тако и остале, које је народно стваралаштво трпело из разних праваца. Проучавање чаробних средстава пружа драгоцене податке о томе колико су народи блиски или различити – анализа добијених података доводи до закључка како о степену сличности грчких и српских бајки са европским и светским бајкама, тако и о степену њихове међусобне сличности. Циљ студије било је првенствено утврђивање и навођење постојећих сличности и разлика, а никако објашњавање узрока њиховог постојања.

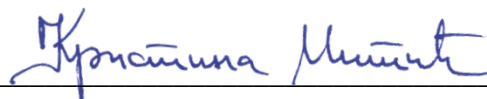
У *Уводу* су дати теоријски и методолошки оквири истраживања. Дат је добар увид у досадашња истраживања у грчким и српским релацијама. *Увод* представља школски пример формулисања историје проблема, односно упознавања са елементима који се у студији прецизније разматрају сегментирани кроз седам поглавља и на основу два драгоцене прилога.

Пишући о књижевноисторијском значају бајке (Бенфеј, Веселовски и теорија *психолошког паралелизма*, Финска школа, шкотски етнолог Ендрју Ленг, Георг Хан, наш Видо Латковић, грчки Николаос Политис, Луц Рерих, Владимир Пропп, Макс Лити) др Тамара Костић Пахноглу преузима поделу – жива бића : чаробни помоћници (универзални, делимични, нарочити). Закључујући да *чаробно средство није ништа друго до посебан облик чаробног помоћника*, ауторка наглашава теоријску димензију студија *старомодног истраживача прича* – Макса Литија: предмети и њихове особине. Др Тамара Костић Пахноглу истиче Литијеве констатације нпр. о тежњи за геометријски идеалним облицима чаробних средстава или о утицају античке митологије на њихов изглед и примену итд. Код оностраног форма и функција се не слажу, разлика је велика – нормална форма : фантастична функција, наглашавајући и да дариваоци много више припадају оностраном свету него што је то у бајкама остатка Европе.

У каснијим поглављима интерпретативно су примењене уводне методолошке и теоријске могућности тумачења. Др Тамара Костић Пахноглу конструкт својих пручавања базира на знањима и достигнућима водећих светских проучавалаца бајке у прошлом веку. Рукопис монографске студије заснован је на беспрекорној интерпретацији, као и поузданој научној грађи и рецепцији актуелне литературе. Рецепција бајке је изостала као тема ове монографске студије, што би продубило питање бајке као културно-идеолошке норме и стремљења европских држава, јер поруке носе моралну конотацију и одређују културни контекст у зависности од географског положаја у односу на колевку или колевке бајке.

Рукопис др Тамаре Костић Пахноглу *Даривање и чаробно средство у грчким и српским народним бајкама* представља монографску студију која се бави најважнијом позицијом у наративном дискурсу, тј. у *дејству бајке*. Чаробно средство *рационализује проблем* и представља његово *решење*. Др Тамара Костић Пахноглу истражила је на успешан начин ову позицију. Као такав овај рукопис представља изузетан допринос проучавању грчке и српске књижевности. На основу свега овога што смо укратко изложили свесрдно препоручујемо рукопис монографске студије *Даривање и чаробно средство у грчким и српским народним бајкама* др Тамаре Костић Пахноглу за штампу.

У Нишу, 12. новембра 2021.

Др Кристина Митић,
доцент Филозофског факултета Универзитета у Нишу,
(ужа научна област: српска и компаративна књижевност)